

Etik, Yetkinlik ve İdeoloji Arasında Gazetecilik: İntihar Haberlerindeki Teknik Hatalar ve Etik İhlaller Üzerine Bir Analiz

Doç. Dr. Şevki İŞIKLI

Marmara Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü
sevki.isikli@marmara.edu.tr
ORCID: 0000-0002-8075-9177

Esra Fatma FAZLIOĞLU

Yüksek Lisans Öğrencisi
Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilişim Anabilim Dalı
esrafatmafazlioglu@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5874-6994

Özet

İntihar vakaları her zaman medyanın dikkatini çeker. Bu yüzden intihar vakaları, medyada her zaman kendine yer bulur. Bu araştırma, intihar vakalarının haberleştirilmesindeki teknik hataları ve etik ihlalleri incelemektedir. DSÖ'ye göre haberleştirmedeki teknik hatalar, taklitçi intiharları tetikleyebilir (Werther etkisi), buna karşın doğru haberleştirme intihar riskini önleyebilir (Papageno etkisi). Ayrıca etik ihlal içeren haberler, intiharın psiko-sosyal boyutlarının tam anlaşılmasını engelleyerek intiharın önlenmesine dair gerçekçi bir toplumsal bilincin oluşmasını geciktirir. Bu çalışmada, "Türkiye'de intihar vakalarının haberleştirilmesi, teknik yönergeler ve etik ilkelere uygun bir şekilde mi gerçekleşmektedir?" ve "Eğer haberleştirilmemişse gazetecileri teknik hatalara ve etik ihlallere zorlayan unsurlar nelerdir?" sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmacılara göre gazeteciler, yanlış oluşturulmuş etik normlar veya eksik teknik yönergeler yüzünden kötü intihar haberleri yapmazlar. İntihar haberlerindeki teknik hatalar, gazetecilik pratiklerindeki bilgi ve beceri eksikliği (acemilik) yüzünden, etik ihlaller ise gazetecilerin düşük ahlaki cesaretleri ya da zayıf etik uslamlama becerileri yüzünden ortaya çıkar. Bununla birlikte habercilik kurumsal bir meslektir ve gazeteciler sürekli olarak çalıştıkları gazetelerin teo-politik yapısının etkisi altındadır. Bu ideolojik etki, gazetecilerin kritik etik uslamlama becerilerini zayıflatan, ahlaki cesaretlerini kıran bir dizi sosyo-politik inhibitör yaratır: Bu hipotez, Enes Kara'nın intiharına dair haberler incelenerek test edilmiştir. Bunun için temelde içerik analizine dayanan üç aşamalı bir araştırma deseni oluşturulmuştur. İlk aşamada; ana akım gazeteler ile bu gazetelerdeki mezkur intihara dair ilk ve son haberler örneklem olarak seçilmiş; ikinci aşamada, örnek haberler DSÖ'nün intihar haberleri yönergesine göre analiz edilmiş; üçüncü aşamada ise aynı haberler, Işıklı ve Üzer tarafından formüle edilmiş olan "Medya İçerikleri Etik Analiz Kriterleri"ne göre analiz edilmiştir. İçerik analizi sonunda ana akım gazetelerin/gazetecilerin Enes Kara Vakasını haberleştirirken birçok teknik hata yaptıkları, birçok etik ilkeyi ihlal ettikleri tespit edilmiştir. Teknik ihlaller gazetecilik eğitimi ile, etik ihlaller ise etik uslamlama sürecini bozan ideolojik yaklaşımla açıklanmıştır. Bulgular, gazetelerin tartışmalı bir mevzu olan intihar vakasını haberleştirirken savundukları teo-politik görüşlere uygunluğu gözettikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Medya etiği, gazetecilik etiği, uygulamalı etik, intihar, Enes Kara, Gazeteciler Cemiyeti.

•••••

Makale geliş tarihi: 29.12.2023 • Makale kabul tarihi: 31.01.2024
Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi • © 2023 • 10 (2) • güz: 104-133

Journalism Between Ethics, Competence, and Ideology: An Analysis on Technical Errors and Ethical Violations in Suicide News

Şevki İŞIKILI, *Ph.D.*

Assoc. Prof.

Marmara University

Faculty of Communication

Journalism

sevki.isikli@marmara.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8075-9177

Esra Fatma FAZLIOĞLU

M.A. Candidate

Marmara University

Institute of Social Sciences

Informatics

esrafatmafazlioglu@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5874-6994

Abstract

Suicide cases always attract the attention of the media, ensuring their prominent presence in the media landscape. This research delves into the technical errors and ethical violations in the coverage of suicide incidents. According to the World Health Organization (WHO), technical errors in reporting can trigger imitative suicides (the Werther effect), while accurate reporting can prevent suicide risks (the Papageno effect). Furthermore, news containing ethical violations delays the formation of a realistic societal awareness for suicide prevention by hindering the comprehensive understanding of the psycho-social dimensions of suicide. This study seeks answers to the questions, "Is the coverage of suicide cases in Turkey conducted in accordance with technical guidelines and ethical principles?" and "If not covered appropriately, what factors compel journalists into technical errors and ethical violations?" According to researchers, journalists do not produce misleading suicide news due to improperly established ethical norms or incomplete technical guidelines. Technical errors in suicide news result from a lack of knowledge and skills in journalistic practices (inexperience), while ethical violations arise from journalists' low moral courage or weak ethical reasoning skills. However, journalism is an institutionalized profession, and journalists are continuously influenced by the ideological structure of the newspapers they work for. This ideological influence creates a series of socio-political inhibitors that weaken critical ethical reasoning skills and diminish moral courage among journalists. This hypothesis is tested by examining the news coverage of Enes Kara's suicide through a three-stage research design primarily based on content analysis. In the first stage, mainstream newspapers and their initial and final reports on the aforementioned suicide are selected as samples. In the second stage, these sample news articles are analyzed according to the WHO's suicide news guidelines, and in the third stage, the same articles are analyzed based on the "Media Content Ethical Analysis Criteria" formulated by Işıkılı and Üzer. Content analysis reveals that mainstream newspapers/journalists made numerous technical errors and violated several ethical principles while covering the Enes Kara Case. Technical violations are attributed to journalistic training, while ethical violations are explained by ideological approaches disrupting the ethical reasoning process. The findings suggest that newspapers, when covering the controversial topic of suicide, align with their advocated teo-political views.

Keywords: Media ethics, journalism ethics, applied ethics, suicide, Enes Kara, Journalists' Union of Turkey.

•••••

Submission date: 29.12.2023 • Acceptance date: 31.01.2024

Maltepe University Faculty of Communication Journal • © 2023 • 10 (2) • fall: 104-133

Giriş: Medyanın Gücü ve Sorumluluğu

Medya; önemi küçümsenemez bir bilgi kaynağı olma niteliği ve halka haber verme rolü ile toplumsal düzenin korunmasına, toplumun bilgilendirilmesi ve kişilerin eğitilmesine katkıda bulunur (Aydın, 2008, s. 156). Medya mesajları, insanların düşünce yapılarının şekillenmesinde, kararlarında, kamuoyunun belli yönde oluşmasında aktif rol oynar (DSÖ, 2015;7). Herman ve Chomsky'nin (2012) propaganda modeline göre medya, gündem yaratarak kamuoyunu yönetme ve denetlemeye yardımcı olan bir propaganda aracıdır; devletin veya özel sektörün egemen çıkarını gözeten hareketlilikler oluşturur. Özkan'ın (2006; 14) da belirttiği gibi, bir olayı yüceltip gündemde tutan da önemsiz bulup kamuoyunda görünmez yapan da medyanın bu yöndeki politikalarıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, enformasyon aktarma/yayma ve halkı bilinçlendirme işlevlerine atıf yaptıktan sonra medyayı “demokratik toplumun bekçi köpeği” olarak tanımlar (*Bkz. Lingens vs. Austria Davası*). Bu ifade, özgür basın ideasının en kuvvetli vurgularından biridir.

Medyanın birincil görevi gerçeği çarpıtmadan aktarmaktır (TGC, 2029). Bu objektiflik/tarafsızlık ilkesine göre gazeteciler, topluma sadece ayna tutarak olayı olduğu gibi yansıtmalıdırlar. Ancak liberal paradigmanın önerdiği bu “ayna olarak gazetecilik” anlayışına itiraz edilmiştir. Örneğin gazetecilerin haberleri sadece yansıtmadıkları, aynı zamanda öznelliğin karıştığı bir süreçte inşa ettikleri ileri sürülmüştür (Louw, 2005, s.4). İnşa; haberin ortaya çıkışı, dolaşıma giriş şekli, içeriği, gazetecilerin eylem ve faaliyetlerini gibi bir dizi mesleki pratiği içerir. Muhabirler ve editörler; cinsiyet, koşullar, eğitim gibi birçok faktörün etkisi altında çalışırlar ve bu faktörler, haber ve detayların sunumunda seçici olma ihtiyacıyla birleştiğinde objektifliği imkânsız hale getirebilir (Ryan, 2001, s. 6). Habercilikte objektifliğe ulaşamayacağını savunan bu rölativist eleştiri, haber başarısını değerlendirme standartlarının yerel ve kültürel ön yargılara göre değiştiğini öne sürer.

Küresel düzeyde, medyacılar tarafından ahlaki rölativizmin ve basın özgürlüğü gücünün aşırı ya da kötüye kullanılmasını engellemek ve medyacılar ahlaki sorumluluk yüklemek için yasal ve etik düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Zaman içinde; basın yasası, tüzük, yönetmelik, ilkeler bildirisini, teamüller, basın kuruluşlarının iç prensipleri gibi medya normları ortaya çıkarılmıştır. Bu normlar temelde hukuksal düzenlemeler ile etik ilkeler şeklindedir. Medya profesyonelinin davranışlarını yöneten birincil norm elbette hukuki mevzuattır. Fakat yasal düzenlemeler, bir gazetecinin tüm eylemlerini kuşatamaz. Yukarıda belirtildiği gibi gazeteci; haber seçimi, içerik kurgusu, çerçeveleme gibi haber inşa sürecinde geniş bir özgür

tercihe sahiptir. Bu kısmen de olsa öznellik anlamına gelir ve her türlü öznelğin etik normlarla yönetilmesi gerekir.

Medya etiği, hukuki rehberlik alamadıkları, hukukun “muayyen” olmadığı, yasaların kendilerini “muhayyer” bıraktığı alanlarda medya profesyonellerine doğru davranışı tercih etme konusunda rehberlik eden ilkelerden oluşur. Buna göre medya etiği, medya hukukunun dışında kalan gazetecilik eylem uzayı için geliştirilmiştir. Bu yüzden uzmanlar, medya etiğini “medyanın sorumlu kullanılması” (Ward, 2021; 8), “gazetecinin hak ve sorumlulukları” (Claude 2004) ya da “gazetecilik genel kuralları veya ilkeler bildirisi”(Bertrand 2004) gibi niteliklerle tanımlarlar. Bazı uzmanlar, haber içeriklerinin uluslararası ağlarda hızla yayılması nedeniyle küresel medya etiğine ihtiyaç duyulduğu, bunun ise insan hakları teorisi temelinde oluşturulması gerektiğini savunurlar (Breit, 2021). Bununla birlikte uluslar arası yayın yapan mevcut medyanın okuyucuyu/izleyiciyi, en nihayetinde bir kullanıcı/tüketici olarak gören ekonomi-politik yapısı nedeniyle insan haklarına dayalı olmadığı da söylenebilir (Artun ve Işıklı, 2018).

Medyanın kurumsal gücü ve medya profesyonelinin özneliği, bireysel intihar gibi çok boyutlu olayların kamuya “olduğu gibi” aktarılmasını zorlaştırabilir. Böyle durumlarda gazeteciler, haberleştirme sürecinde olayı “aktarmak” yerine “anlatmayı” tercih edebilirler. Bu tercihler, etik ilkeleri ve teknik yönergeleri ihlal edecek bir yöne doğru sapabilir. Ayrıca çok boyutlu olayları haberleştirme sürecine gazetelerin ekonomi-politik ve teo-politik yapıları gibi başka faktörler de etki eder. İntihar haberlerindeki sorun, ihlallerin kasten mi sehven mi yapıldığından daha ciddidir. DSÖ’ye göre intihar haberleri eğer doğru yapılmazsa başka intiharlara yol açabilir (DSÖ 2015; 7). Bu konuda yayınlanan teknik yönergeler, bilgisizlik ve beceriksizlik gibi gazetecilik formasyonundaki kusurların giderilebileceği inancına dayanırken etik ilkeler, haberleştirme sürecini kuşatan öznel koşulların üstesinden gelinebileceği inancına dayanır.

Çok Boyutlu Olgulardan Biri: İntihar Vakaları

İntihar, psikolojik ve sosyolojik unsurlardan etkilenir ve başkaları üzerinde psiko-sosyal sonuçlara yol açar. İlk intiharların toplumsal yaşama geçişle birlikte gerçekleştiği düşünülmektedir (Bronish, 2015, s. 673). Bireyin intiharı toplumsal sonuçlar doğurur, tersi de doğrudur: Toplumsal süreçler, bireylerin intiharı yol açabilir. İntihar vakalarının genelde tek bir nedeni bulunmaz, birçok nedenin matrisinde gerçekleşir. Phillips’in (2015;682) de belirttiği gibi, intihar araştırmaları disiplinler arası bir alanda yürütülür; başta psikolojik

unsurlar olmak üzere etiyolojik, fizyolojik, nörolojik, genetik, felsefi ve sosyo-metrik boyutlara odaklanır.

İntiharı toplumsal ve dış etmenler ekseninde ele alan, onu salt psikolojik olmaktan çıkarıp aynı zamanda toplumsal bir olgu olarak nitelendiren ilk kişi Durkheim olmuştur. Durkheim, 19. yüzyıl Avrupası'ndaki intihar kalıplarını incelediği çalışmasında, bazı toplumların diğerlerine göre daha yüksek intihar eğilimine sahip olduğunu bulgulamış, yüksek intihar eğilimi ile bazı sosyal unsurlar arasında ilişkili olabileceğini göstermiş, böylece toplumsal bütünleşme ve toplumsal düzen açılarından intiharı yeniden tanımlamıştır: “Kişi, yaşamdan niçin koptuğunu kendine açıklamak için onu kuşatan yakın çevre koşullarını sorumlu tutar” (Durkheim 2013, s. 310). Durkheim'a göre intihar, toplumsal nedenlerle de gerçekleşebilir hatta kişilerin intiharı, üyesi oldukları toplumsal grubun intihar eğilimleriyle örtüşür.

İntihar Haberleri, Medya Etkisi ve Taklitçi İntiharlar

İntihar, küresel bir sorun olup sosyal, duyuşsal, bilişsel ve ekonomik nedenlere dayanmaktadır. DSÖ'nün 2023 raporuna göre yılda 700 binden fazla kişinin intihar sonucu öldüğü tahmin edilmektedir. Yarattığı dehşet yüzünden kişilerin intiharı, başka yakın çevre olmak üzere birçok kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Medyanın intihar haberciliği, psikolojik bunalım içindeki bireyleri kötü etkileyerek intihar eylemine yönlendirmesi, mahremiyetle ilgili sorunlar ve duygusal bir mesele olması nedeniyle problemleri bir alandır (Almagor, 2002, s.145). Phillips'e göre, kültürel bulaşmanın en etkili yolu gazetelerdir. Bu perspektif, bir kişinin gazete haberlerini defalarca okuyabileceği ve dolayısıyla intihar hikâyelerinin bulaşıcı etkisine uzun süre maruz kalabileceği düşüncesine dayanmaktadır.

İntiharın haberleştirilmesi hem medya kuruluşları hem de Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından özel rehberlik yönergeleri ile yönetilmeye çalışılmaktadır. Yansızlık (nötr) paradigmasına göre medya, iki ucu keskin bıçak gibidir, lehte de aleyhte de kullanılabilir. Medya, kullanıcılardaki intihar eğilimlerini zayıflatma veya güçlendirme, böylece toplumdaki intihar oranını azaltma veya artırma potansiyeli taşır. Şöyle ki intihar haberleri; içerdiği bilgi, materyal ve hikayeleştirme tarzına bağlı olarak başka intiharları tetikleyebilir. Özellikle tanınmış kişilerin intiharlarının yarattığı sansasyon, intihar eden kişinin veya intihar olayının ayrıntılı tasvirleri ve intihara dair yanlış kavramsallaşturmalar (mitler) ile birleştiğinde okurların intihar eden kişiyle kendilerini özdeşleştirmesine, böylece modelleme yoluyla intihar davranışını taklit etmesine yol açabilir.

İntihar haberlerinin yeni intiharları tetikleme olayı, “Werther etkisi” olarak adlandırılır. Adını, Goethe’nin *Genç Werther’in Acıları* isimli romanının alan Werther etkisi, romanın yayınlanmasının ardından kitabın kurgusunun etkisinde kalan çok sayıdaki gencin intihar etmesiyle –ki buna taklitçi intihar davranışı denir- tarihsel bir olguya gönderme yapar (Schmidtke ve Schaller, 2002, s.123). Ne yazık ki bu bir edebi kavramsallaştırmadan daha fazlasıdır. İntihar vakasının gazetelerde haberleştirilmesinin ardından intihar vakalarının arttığına dair bulgular yayınlanmıştır (Phillips, 1974, s.341). Başka bir bulgu ise 2014 yılında, aktör Robin Williams’ın intiharını takip eden istatistikler üzerine yapılan bir analizden elde edilmiştir. Buna göre Williams ile aynı yöntemi kullanan intihar vakalarında %32’lik bir artış yaşanmıştır. Bu bulgu, intiharın bulaşıcı olduğu ya da önceki intiharları taklit ettiği şeklinde yorumlanmıştır (Greenstein 2018).

Kötü yapıldığı için intiharı tetikleyen gazete haberlerine karşın, iyi yapılarak intiharı önleyen gazete haberleri de vardır. Şöyle ki yalnızca intihar davranışları ve eylemlerine odaklanmak yerine, zorluklarla başa çıkma ve hayatta kalma yollarını vurgulayarak iyileşme hikayelerini proaktif bir şekilde haberleştiren medya, intihar davranışları üzerinde olumlu hatta önleyici etki yaratır. Medyanın önleyici etkisi, literatürde “Papageno etkisi” olarak adlandırılır (Domaradzki 2021). Bu terim, Mozart’ın 1791 tarihli *Sihirli Flüt* operasında üç çocukla gerçekleştirdiği konuşmanın ardından intihar krizini atlatan aynı adlı karaktere gönderme yapar.

İntihar eyleminin özdeşlik yaratarak bireyleri etkilediği ve bu nedenle intiharın taklit edilme riskinin yüksek olduğu düşünüldüğünde toplumu ve özellikle travma geçirmiş kişileri olumsuz etkileyebilecek olan intihar haberlerinin, medya etik ilkeleri çerçevesinde dikkatlice sunulmalıdır. Ayrıca intihar edenin ve yakınlarının mahremiyeti, bunalım içindeki kişilere intiharı bulaştırma ve yarattığı duygusallık (Almagor 2002) gibi meseleler sebebiyle intihar haberlerinin medya etik ilkeleri çerçevesinde dikkatli bir biçimde kamuoyuna aktarması gerekir. Medyanın intiharın önlenmesindeki rolü, intihar haberlerinin toplum üzerindeki etkilerini dikkate alarak yayınlaması ve iç denetimlerini sağlamasıdır (Palabıykoğlu 1993). Bu özel durum, intiharın haberleştirilmesine rehberlik edecek bir dizi teknik yönerge ve etik ilkeye bağlanmasını zorunlu hale getirmiştir. Böylece intihar haberlerindeki hem teknik hataların hem de etik ihlallerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

İntiharın Haberleştirilmesi: Teknik Yönergeler ve Etik İlkeler

Her ülkenin medya araçlarıyla yapılan yayınlara ilişkin ilgili yasal düzenlemeler farklı olabileceğinden medyanın Dünya Sağlık Örgütü’nün intihar haberlerinin sunulmasına ilişkin

tavsiyeleri çerçevesinde sunmasını beklemek daha makuldür. DSÖ'ye göre intihar haberlerinde birtakım “teknik yönergelere” uyulduğu takdirde medyanın negatif etkileri minimize, pozitif etkileri maksimize edilerek mevcut intihar krizlerinin vakaya dönüşmesi engellenebilir. Bu doğrultuda DSÖ, ilk kez 2004 yılında intiharı haberleştirirken yapılması ve yapılmaması gerekenleri anlattığı bir yönerge yayınladı. Aradan geçen süre içinde geri bildirimleri de dikkate alarak bu yönergeyi 2023 yılında ayrıntılandırdı, genişletti ve güncelledi. Araştırma kapsamında oluşturulan 13 maddelik İntihar Haberleri Teknik Analiz Kriterleri özeti şu şekildedir:

- i. İntihara karşı hizmet ve yardım hattı bilgisi verilmeli:** İntihara meyilli veya intihar krizi yaşayan okurları, intiharı önlemeye yardımcı olan ruh sağlığı hizmetlerine, intihar kriz hatlarına ve diğer destek kuruluşlarına yönlendirmek önemlidir. Bu kişi ve kurumlara dair iletişim ve erişim bilgileri verilmelidir.
- ii. Toplum, doğru bilgilere dayanarak intihar ve intiharı önlenmesine ilişkin gerçeklerle eğitilmeli:** Mitlere değil, gerçeklere odaklanmalıdır. İntiharla ilgili yanlış kavramsallaştırmalar ve mitlerin haberlerde tekrar edilmesi, yanlış oldukları söylene bile taklitçi davranışları artırma olasılığı yüksek olduğundan hiçbir şekilde bunlara yer vermemek, sadece gerçeklere odaklanmak gerekir.
- iii. Yaşamdaki stres unsurlarıyla veya intihar düşünceleriyle nasıl başa çıkılacağına ve yardım aramanın önemini gösteren hikayelere yer verilmeli.** Herkes intiharı önleme çabalarına katkıda bulunabilir. İntihar krizlerine nasıl müdahale edilebileceğine dair eğitici materyallere, bilgilere, yöntemlere yer verilmelidir. Örneğin bu tarz düşüncelerle başa çıkmış kişilerin pozitif öykülerine atıflar yapılabilir. Okurların, krizdeki bireylere nasıl ulaşılabileceğine dair örnekler sunulabilir.
- iv. Tanınmış kişilerin intihar haberlerinde özenli davranılmalı:** Genellikle kamu yararı taşısa da ünlü kişilerin intihar haberleri, okuyucular/izleyiciler arasında intiharla güçlü bir şekilde ilişkilendirilebilir. Bu nedenle ünlülerin intiharları haberleştirilirken özel dikkat gösterilmelidir.
- v. İntihar eden kişilerin yakınlarıyla ve intihara teşebbüs etmiş kişilerle röportaj yapılırken dikkatli olunmalı:** Acılı süreçten geçen yakınlar genellikle doğru bilgi verme konusunda zorlanabilir. Doğruluğu kanıtlanamayan detaylar sunulmamalı ve durumun mahremiyetine saygı gösterilmelidir. Hassas bilgilerin yayınlanması, intihar eden kişinin acılı yakınlarına zarar verebilir.

- vi. **İntiharla ilgili içerik en çok konuşulan haber olarak konumlandırılmamalı ve gereksiz yere tekrarlanmamalı.** İntihar haberleri manşetten ya da son dakika olarak verilmemelidir. İntiharla ilgili haberin günün haberi veya acil haber olarak verilmesi, tekrarlanması veya öne çıkarılması, intihar olayının kendisinden daha ciddi yan etkilere yol açabilir, örneğin potansiyel intiharları tetikleyebilir. Bu nedenle intihar haberinin öne çıkarılması gereksizdir. Ayrıca çevrimiçi haber medyası, belirli bir intiharla ilgili hikayeler için halka açık bir "yorum" içermemelidir.
- vii. **İntihar edilen site/konum hakkında isim ve ayrıntılı bilgi verilmemeli.** İntiharı modellemeyi (taklidini) kolaylaştırabileceğinden intihar edilen yer, intihar için kullanılan materyal ve intiharın nasıl gerçekleştiğine (yönteme) dair bilgiler içermemelidir. Özellikle belirli yerlerin, örneğin köprüler, binalar veya istasyonların "intihar alanı" olarak tanınması, intihar eylemlerini teşvik edebilir.
- viii. **İntiharı sansasyonelleştiren, romantikleştiren veya normalleştiren ya da sorunlara uygulanabilir bir çözüm olarak sunan dil/içerik kullanılmamalı.** Haberleştirmede kullanılan dil ve içerik; sansasyonel, romantize edici, duygusal veya abartılı bir nitelik taşımamalı; haber, mümkün olduğunca kısa ve öz bir şekilde yazılmalıdır. İntihar konusunda toplumu yanlış bilgilendiren, intiharı normalleştiren yani intiharın yaşam koşullarına verilen yaygın bir tepki olduğu izlenimini veren bir dilden de kaçınılmalıdır.
- ix. **Başlıklarda sansasyonel dil kullanılmamalı.** Kural olarak başlıkta "intihar" kelimesi kullanılmaz ancak intiharı önlemeye yönelik bir içeriği vurgulayan makalelerde "önleme" kelimesiyle beraber kullanılmasıyla kabul edilebilir.
- x. **İntiharın nedeni aşırı basitleştirilmemeli veya intihar tek bir unsura indirgememeli.** İntihar, çok boyutlu bir vaka olarak ortaya çıktığından tek bir nedene bağlanmamalıdır.
- xi. **Fotoğraf, video çekimi, ses kaydı veya dijital ya da sosyal medya bağlantıları kullanılmamalı.** İntihar sonrasına dair ses ve görüntülere yer verilmemelidir. İntihar ile ilişkili fotoğraf, video görüntüsü, ses kaydı veya dijital ya da sosyal medya bağlantıları haberde yer almamalıdır. Ayrıca intihar sonucu ölen bir kişinin fotoğraflarının kullanımında, ailenin iznini almaya özen gösterilmelidir.
- xii. **İntihar notları ile ilgili detaylı bilgi verilmemeli:** İntihar notlarına dair ayrıntılı bilgiler vermek, kişinin ailesini ve yakın arkadaşlarını rahatsız edebilir, intiharı

romantikleştirilebilir ve kutsallaştırılabilir. Benzer sorunlar yaşayan kişiler kendilerini intihar eden kişiyle özdeşleştirilebilir.¹

xiii. Medya kurumları, kendi çalışanlarının ruh sağlığını korumaya yönelik önlemler almalı. İntiharla ilgili haberleri aktarırken medya profesyonellerinin kendilerinin de etkilenebileceği unutulmamalı.

DSÖ'nün ilk yönergesinin uygulamaya konulmasının ardından, çok geçmeden bazı ülkelerde intihar vakalarının azaldığına dair araştırmalar yayınlandı. Örneğin 2007 yılında, Avusturya'da intihar haberleri için medya rehberinin yayınlanmasının ardından metroda gerçekleşen intihar ve intihar girişimi sayılarının ilk altı ay içinde yüzde 80 düştüğü tespit edildi (Niederkrötenhaler vd. 2007). Bohanna ve Wang'a (2012) göre, bu yönerge ve etik ilkeler daha sorumlu haberlerin yapılmasına katkı sağlamakta, bu da taklitçi intiharların azalmasına neden olmaktadır (Özel ve Deniz, 2016; 262). Medya, intihar konusunda farkındalığı arttırmak ve kamuoyunu bilinçlendirmek için çaba harcamalıdır (Lonsdale 2021). Ancak bu çabanın efektif sonuçlar verebilmesi için haberlerin teknik koşulları karşılması yeterli değildir, etik ilkelere de uygun olması gerekir. Muhabirler, gazetecilik etiği denilen aşağıdaki ilkelere uygun hareket ederlerse toplum intihar konusunda daha fazla eğitilebilir, intihara dair gerçekleri manipülasyona maruz kalmadan öğrenebilir, böylece medyanın yıkıcı etkisi azaltılabilir.

Bu araştırmada, Enes Kara'nın intiharıyla ilgili haberlerin “etik ihlal boyutu”, Işıklı ve Üzer'in TGC'nin *Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesine* dayanarak hazırladığı “Medya İçerikleri Etik Analiz Kriterleri” formuna göre tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 3). TGC'nin etik ilkeleri özetle şunları içerir: Gazeteci; her şeyden önce halka ve gerçeğe karşı sorumludur. Bu sorumluluk kamu otoriteleri ve işverenine olan sorumluluklarından önce gelir. Kendi açısından sonuçları ne olursa olsun gerçekleri çarpıtmadan aktarır; barış, demokrasi, hukukun üstünlüğü, laiklik ve insan hakları olmak üzere insanlığın evrensel değerlerini savunur. Milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim, dil, din, mezhep, inanç, inançsızlık, sınıf, değer, dünya görüşü ayrımcılığı yapmaz. İnsanlar, uluslar ve topluluklar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici, şiddeti haklı gösterici, özendirici ve kışkırtıcı yayından kaçınır. Kaynağını bilmediği bilgi ve haberleri yayınlamaz, kaynak açık

¹ DSÖ'nün intihar haberlerinde teknik olarak yapılması ve yapılmaması gerekenler listesinde 13 madde sıralanmıştır. Medya kuruluşlarıyla ilgili olan ve bu yüzden bu tabloda yer verilmeyen önerilerden sonuncusu şöyledir: İntihar haberleri yapan ya da okuyan medya profesyonelleri de bulaşıcı intihar riski altında olabileceğinden medya yöneticileri, kendi personelleri için bu riske karşı eğitici ve destekleyici programlar uygulamalıdır. Medya kurumlarının kendi kurumsal yapıları içinde bu tür bir eğitim faaliyeti yapıp yapmadıklarını tespit etmek, bu içerik analizi araştırmasının sınırları dışında kalmaktadır.

olmadığı halde yayınlamaya karar verirse kamuoyuna gerekli uyarılarda bulunur. Bilgiyi ve belgeyi yok edemez, değiştiremez ya da görmezden gelemez. Halkın haber alma hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiçbir amaç için izin verilmedikçe özel yaşamın gizliliğini ihlal edemez. Yayınlarıyla ilgili her türlü yanlışı en kısa sürede düzeltir, gerektiğinde özür diler. Cevap hakkına, kötüye kullanılmaması ve kabul edilebilir biçimde yapılması kaydıyla saygı gösterir. Bilgiye erişim faaliyeti sırasında veya sosyal medyada kimlik gizleme gibi yanıltıcı yöntemler kullanamaz. Bir haberin yayını ya da yayınlanmaması karşılığında hiçbir maddi veya manevi menfaat sağlayamaz; çıkar çatışması yaratmaktan kaçınır. Mesleğini reklamcılıkla, halkla ilişkilerle veya propagandacılıkla karıştıramaz. İlan-reklam kaynaklarından herhangi bir telkin, tavsiye alamaz, maddi çıkar sağlayamaz. Ulusal ve uluslararası politikalar hakkında yayın yaparken öncelikle halkın haber alma hakkı ve özgürlükçü demokrasiyi göz önünde bulundurur. Mağdurun, güçsüzün ve sesini duyuramayanların sesi olur. Basın özgürlüğünü, halkın doğru haber alma adına dürüstçe kullanır, her türlü sansür ve oto-sansürle mücadele eder. Bilgi kaynaklarına serbestçe ulaşma hakkına, kamu yaşamını belirleyen, halkı ilgilendiren tüm olayları izleme ve araştırma hakkına sahiptir. Gazeteciyi sadece hukuk ve uluslararası normlar sınırlandırabilir (TGC 2019).

Işıklı ve Aslan (2023), yaptıkları bulanık mantıksal sınıflandırma çalışmasında TGC'nin etik ilkelerinin önemli oranda (0.7)teleolojik (sonuçsalıcı) paradigmaya dayandığını sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, ahlaki prensiplere yüksek sadakat için ahlaki cesaret gerektiren deontolojik bir karakter değil de baskın biçimde bağlama göre değişen ve her durumda bir maksimum kar-zarar hesaplaması yapmayı gerektiren sonuçsalıcı bir karakter anlamına gelir. Biyo-fiziksel risklerle ilgili beşeri cesarettten farklı olarak ahlaki cesaret, toplumsal riskleri göğüslemekle ilgilidir. Gazeteciler, özellikle tartışmalı mevzularda haber yaparken etik usamlama süreçlerini tedirgin eden, karakterlerini zayıflatan, ahlaki cesaretlerini kıran ve böylece etik ilkeleri açıkça ihlal edecek şekilde davranma kararı vermelerine yol açan bir dizi inhibitör ile karşı karşıya kalırlar. Tipik bir tartışmalı mevzu olan Enes Kara Vakası, gazetecilerin basın meslek etiği ile çalıştıkları gazetenin ekonomik ve teo-politik angajmanları arasında, vicdanları ile etik ilkeler arasında kalarak ahlaki ikilem yaşadıkları bir vakiadır. Enes Kara haberleri, DSÖ'nün teknik yönergeleri ve TGC'nin etik ilkelerine göre içerik analizine tabi tutulduğunda gazetecilerin hangi noktalarda etik pusulalarını yitirdiklerini görmek mümkün olacaktır.

İçerik Analizinin Konusu: Enes Kara'nın İntiharı ve Sonrasında Yaşanan Olaylar

Enes Kara (20), Elazığ Fırat Üniversitesi'nde Tıp Fakültesi 2. sınıf öğrencisiydi. 10 Ocak 2022'de, kaldığı 10 katlı özel öğrenci yurdunun 7. katından atlayarak intihar etti. Cezalandırıcı intiharda olduğu gibi, ölümünden önce “intihar notu” niteliğinde bir sosyal medya videosu yayınladı. Videoda; okuduğu bölümün zorluğundan, ülkede sıkıntılardan ötürü doktorluk yapmak istemediğinden, dayatılan dini baskılar nedeniyle ateist olduğundan, hayatının büyük bir bölümünün yoğun derslerle okulda geçtiğinden, geri kalan kısıtlı zamanında yurttan zorunlu dini okumalara ve sohbetlere katılmaya zorlandığından, baskılarla ibadet ettiğinden, yaşadığı zorlayıcı durumu ailesiyle dahi açıkça paylaşamadığından bahsetmekteydi.

Kara'nın intihar etmesine yol açan sosyo-politik ve psikolojik unsurdan ipuçları içeren intihar videosu, Enes Kara'nın intihar etmesiyle birlikte sosyal medyada hızla yayıldı; bireysel intihar vakiasını kamusal bir vukuata dönüştüren başlıca referans noktası haline geldi. Tartışmalar, Durkheim'in çerçevelediği biçimde ilerleyerek Kara'yı intihara götüren psikolojik unsurların yanında sosyo-metrik ve teo-politik unsurlar üzerinde durulmaya başlandı. İntiharı takip eden üçüncü günde (13 Ocak'ta) ülkenin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, çocukların ve gençlerin ruh sağlığının korumak amacıyla mahkemeye başvurarak söz konusu videoya erişim engeli talep etti (AÇSHB 2022); yerel mahkeme, söz konusu videoya toplum ruh sağlığı yararını gözeterik erişim yasağı kararı verdi (BBC Türkçe 2022d). Öte yandan başta Elazığ Üniversitesi Tıp Fakültesi önünde olmak üzere, cemaat karşıtı protestolar yapıldı. Protestoların ardından Enes'in babası, oğlunun bir cemaat yurdunda kalmadığını, yurda bağlı olarak dört arkadaşıyla birlikte evde kaldığını, kendisinin de cemaat yurtlarında yetiştiğini açıkladı. Oğlunun intiharından cemaat baskısını değil, okuduğu bölümün zorluğunu sorumlu tuttu (BBC Türkçe 2022b). Benzer yönde demeç veren ailenin avukatı da Enes'in yaşadığı psikolojik bunalım nedeniyle intihar ettiğini iddia etti (Gazete Duvar 2022). Ancak bu açıklamalar Enes'in intiharının bireysel vakia olarak görülmesine yetmedi. Barınma sorunu yüzünden üniversite öğrencilerinin ucuz cemaat yurtlarına mecbur ve mahkum bırakıldıklarını söyleyen öğrencilerin iddiaları, Enes'in intiharıyla ilişkilendirilen cemaat yurtları meselesini gündemde tutmaya devam etti (Birgün 2022b). Olayı haberleştiren gazeteler, sahip oldukları ekonomi-politik yapı yüzünden intiharın ya toplumsal boyutunu ya da bireysel boyutunu öne çıkarmaya başladılar. Enes Kara'nın intihar sebebi olarak cemaat baskısını öne çıkaran gazetelerden biri, tarikatçılar tarafından tehdit edildiklerini ifade ettiler (Bkz. Yeniçağ, 2022). Buna mukabil dini misyonuyla tanınan gazetelerden biri (Yeni Akit),

Kara'nın intiharının arkasında ateist bir arkadaşının etkisinin olabileceği iddiasını gündeme taşıdı (Yeni Akit 2022b). Dahası, sansasyonel bir dil kullanarak Kara'nın intihar olayını, alkolün etkisiyle gerçekleşen diğer intihar vakalarıyla kıyasladı (Yeni Akit, 2022a).

Yapılan haberlerde gazetecilerin sergilediği tutumlar ve yaptıkları seçimler aslında birer mesleki temayülden ziyade, kuşku götürmez biçimde belli bir ahlaki uslamlama sonunda verilen ve bu yüzden de etik sorumluluk doğuran ahlaki kararlar olduğu anlaşılmaktadır. Arka plandan kaynaklanan başka gerekçelerle birlikte bu süreçte sergilenen gazetecilik pratikleri, gazeteleri ve gazetecilerin etik tutumlarını tartışmalı hale getirmiştir.

Araştırmanın Yöntemi, Evreni ve Örneklemi

Enes Kara vakasının haberleştirilmesinde meslek etiğine hangi orada riayet edildiğini, başka bir ifadeyle hangi düzeyde etik açıdan sorumlu gazetecilik yapıldığını tespit edebilmek için Türkiye'deki gazetelerin dijital platformlar üzerinde sundukları haberler incelenmiştir. Bu araştırma aynı zamanda "Türkiye'de tartışmalı mevzularda etik gazetecilik yapma imkanı ne düzeydedir?" sorusuna veri temelli bir cevap verebilmesi umulmaktadır. Örneklemi oluşturan gazetelerin seçiminde iki kriter kullanılmıştır: i) Gazetenin güvenilirliği, ii) Hem basılı hem de dijital versiyona sahip olmak.

İkinci kriterle ilgili olarak; Türkiye'deki tüm ulusal gazetelerin dijital dönüşüm sürecini tamamlanmış oldukları göz önüne alınmıştır. Milliyet, Hürriyet, Sabah gibi ana akım gazeteler; The Washington Post, New York Times, Daily Mirror gibi yabancı basınla eş zamanlı olarak 1995-1998 yılları arasında internet yayıncılığına başlamışlardır (Aydoğan, 2013). Bugün itibarıyla basılı yerel ve ulusal tüm gazetelerin web sitesine sahip oldukları görülmektedir. Basılı versiyonu da bulunan gazetelerin ise erişim kolaylığı gözetilerek web siteleri referans alınmıştır. Basılı versiyonu bulunmayan çevrim içi haber siteleri ise tümüyle örneklemin dışında tutulmuştur. Birinci kriteri karşılamak için Reuters Enstitüsü Dijital Haber Raporu'ndaki (2022) en güvenilir haber kuruluşları listesi dikkate alınmıştır. Reuters'ın 15 kurumdan oluşan güvenilirlik listesinin, Türk halkıyla yapılan anket verilerini temel alınarak hazırlandığı bildirilmektedir.² Böylece bu listenin başındaki en güvenilir 6 (altı) gazetenin web sitesi örneklem olarak seçilmiştir.

Bu gazetelerin internet versiyonlarında yer alan ilk ve son haberler örneklem olarak seçilmiştir. Aynı gazetenin benzer başlıklarla yayınladıkları haberler ile özel haber içerikleri

---

² 15 farklı medya kuruluşunun yer aldığı anket çalışmasında Türkiye'de şehirde yaşayan katılımcılara en çok güvendikleri medya kuruluşları ile Türkiye'de habere güven sorulmuş, böylece medyaya güven oranı tespit edilmiş (%36) ve haber kuruluşlarının marka güven sırası belirtilmiştir.

analiz dışında tutulmuştur. Böylece Tablo 1'de sıralanan 6 gazeteden toplam 12 haber, teknik hatalar ve etik ihlaller açısından incelenmiştir.

Tablo 1 İçerik Analizi Yapılan Gazetelerin Web Siteleri, İlk ve Son Haberleri

Gazeteler	Web Siteleri	İlk Haberleri	Son Haberleri
<i>Sözcü Gazetesi</i>	www.sozcu.com.tr	Aile baskısıyla cemaat yurdunda kalan tıp öğrencisi Enes Kara canına kıydı (11 Ocak 2022)	Enes Kara dosyasının kapatılmasına CHP'den tepki (01 Nisan 2022)
<i>Cumhuriyet Gazetesi</i>	www.cumhuriyet.com.tr	Yine cemaat yurdu yine ölüm (10 Ocak 2022)	Enes Kara'nın canına kıymasının üzerinden bir yıl geçti (10 Ocak 2023)
<i>Hürriyet Gazetesi</i>	www.hurriyet.com.tr	Enes'i çok geç duyduk (12 Ocak 2023)	Son dakika: Enes Kara'nın ölümü... MHP lideri Bahçeli: Gençlerimizi sahipsiz bırakamayız (18 Ocak 2022)
<i>Milliyet Gazetesi</i>	www.milliyet.com.tr	Son dakika! AK Parti Sözcüsü Çelik'ten Enes Kara açıklaması (11 Ocak 2022)	Tarikat ve cemaatler sosyolojik bir realite (19 Ocak 2022)
<i>Birgün Gazetesi</i>	www.birgun.net	Tıp öğrencisi Enes Kara, cemaat yurdundaki baskıları anlatıp yaşamına son verdi (11 Ocak 2022)	KYK, Enes Kara için eyleme katılan öğrenciye soruşturma açtı (26 Ağustos 2022)
<i>Sabah Gazetesi</i>	www.sabah.com.tr	Elazığ'da hayatını kaybeden tıp öğrencisi için arkadaşları anma töreni düzenledi (11 Ocak 2022)	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan Enes Kara videosu açıklaması (14 Ocak 2022)

Söz konusu haberler öncelikle teknik hataları tespit etmek için Tablo 2'deki DSÖ'nün *İntihar Haberleri Yazma Yönergesi* açısından, ikinci olarak etik ihlalleri tespit etmek için Tablo 3'teki *Medya İçeriklerini Etik Analiz Kriterleri* açısından içerik analizini tabi tutulmuştur.

Araştırmanın Bulguları

Enes Kara Haberlerindeki Teknik Hatalar

Bu çalışmada, Enes Kara vakasıyla ilgili intihar haberlerinin teknik hata analizi, DSÖ'nün söz konusu yönergesine göre yapılmıştır. Özel ve Deniz (2016), DSÖ'nün 2004 yılı yönergesini 8 (sekiz) maddeli bir kriter olarak düzenlemişler, o günkü iki intihar vakasını, bu kriterlere göre analiz etmişlerdir.³ Bu çalışmada kullanılan DSÖ'nün 2023 yılında güncellediği yönerge ise uygulama kolaylığı sağlaması için içerik analizi formuna dönüştürülmüş ve “**İntihar Haberleri Teknik Analiz Formu**” olarak adlandırılmıştır (Bkz.

³ Özel ve Deniz (2016, s.263) ve Ayçin (2023) gibi araştırmacılar, DSÖ'nün yönergesini etik kriterler olarak kullandıkları görülmektedir. Bize bunlar; etik ikilem, etik usullama, ahlaki karar, ahlaki cesaret veya etik değerlendirme gibi bilişsel ve duyuşsal süreçler gerektirmediğinden sadece haber yazma tekniği (know how) ile ilgili yönergelerdir. Zaten DSÖ, söz konusu metinde etik bağlama hiçbir gönderme yapmamaktadır.

Tablo 2). Bu form, örneklem olarak seçilen intihar haberlerinin “intiharı haberleştirme tekniklerine uygunluk oranını” da göstermektedir.⁴

Tablo 2’deki kodlamalar, ilk önce iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış, bu kodlamada örtüşme oranı %96,6 bulunmuştur. Başka bir ifadeyle 144 maddeden sadece 5 madde farklı kodlanmıştır. Farklı kodlanan bu maddeler üzerinde ise uzlaşılarak kodlama tamamlanmıştır.

Tablo 2 İntihar Haberi Teknik Analiz Verileri (Kaynak: DSÖ, 2023)

Yönergeler	Sözcü		Cumhuriyet		Hürriyet		Birgün		Milliyet		Sabah	
	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber
i. İntihara karşı hizmet ve yardımcı hattı bilgisi yer vermek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ii. Toplumun doğru bilgilere dayanarak intihar ve önlenmesine ilişkin gerçeklerle eğitmek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
iii. Yaşamdaki stres unsurlarıyla veya intihar düşüncesiyle nasıl başa çıkılacağını ve yardım aramanın önemini gösteren hikayelere yer vermek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
iv. Tanınmış kişilerin intihar haberlerinde özenli davranmak	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
v. İntihar eden kişilerin yakınlarıyla ve intihara teşebbüs etmiş kişilerle röportaj yaparken dikkatli olmak	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
vi. İntiharla ilgili içeriği en çok konuşulan haber olarak konumlandırmamak, bu tür haberleri gereksiz yere tekrarlamamak	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
vii. İntihar edilen site/konum hakkında isim ve ayrıntılı bilgi vermemek	x	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓
viii. İntiharı sansasyonelleştiren, romantikleştiren veya normalleştiren ya da sorunlara uygulanabilir bir çözüm olarak sunan bir dil kullanmamak	x	x	x	x	x	✓	✓	✓	x	x	x	x
ix. Başlıklarda sansasyonel bir dil ve intihar sözcüğünü kullanmamak	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
x. İntiharın nedeni aşırı basitleştirilmemek ya da intiharı tek bir unsura indirgenmemek indirgememek	x	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
xi. Fotoğraf, video, ses kaydı, dijital ya da sosyal medya bağlantıları kullanmamak	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
xii. İntihar notları ile ilgili detaylı bilgi vermemek	x	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Toplam İhlal Oranı (%)												%38.1

⁴ DSÖ’den bağımsız olarak TGC de “Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nde intihar konusundaki “doğru davranış” kuralı olarak şu açıklamayı yapar: “Gazeteci sadece kamuoyunu ilgilendiren politik ya da ünlü kişilerin intiharı ile kriminal öneme sahip intihar vakalarını haber yapabilir. Bu tür istisnai durumlarda bile intiharın yöntemine ilişkin özendirici ve öğretici ayrıntılara yer verilmemeli, intihara ilişkin fotoğraf ve görsel malzeme ile intihar mesajı kullanılmamalıdır.” Buradaki “sadece” sınırlandırma ifadesi, intiharın tercihen haberleştirilmemesi eğilimi olarak değerlendirilmelidir.

Bulguların Yorumlanması

i, ii ve iii. kriter: Türkiye'deki 6 (altı) itibarlı gazete, toplam 12 habere, Kara vakasını haberleştirirken DSÖ'nün ilk üç kriterine kesin biçimde uymamıştır: Hata oranı 100'dür. İntihar haberlerinde özellikle yardım bilgilerini sunma ve toplumu eğitime konusunda belirgin eksiklikler mevcuttur. Bu sonuç, intihar haberlerinin hizmet/yardım hattı bilgisi içermediğini gösteren daha önce yapılan araştırmaları (Bkz. Ayçin, 2023, s. 80) teyit etmektedir. Bununla birlikte bir noktanın altını çizmek önemlidir: Medya, halk eğitim misyonunu intihar haberleri içinde yapmak yerine getirmek zorunda değildir. Çeşitli vesilelerle intihar düşüncesini yenmiş kişilerin başarı öykülerine yer vererek de bunu yerine yapabilir.

iv. Kriter: Kara, tanınmış bir kişi olmadığından haberler bu kritere ilgisizdir. Dolayısıyla bir hata söz konusu değildir: Hata oranı sıfırdır.

v. Kriter: İntihar eden kişilerin yakınlarıyla röportaj yaparken dikkatli olmayı öneren bu yönergeye incelenen haberlerin tümünün uygun olduğu görülmüştür: Hata oranı sıfırdır.

vi. Kriter: İncelenen haberlerin tamamında, intiharı öne çıkarmamak için manşetten ya da son dakika olarak vermemek ilkesine uyulmuştur: Hata oranı sıfırdır. Öte yandan Milliyet'in ilk haberindeki "Son dakika! AK Parti Sözcüsü Çelik'ten Enes Kara açıklaması" başlığı; Hürriyet'in ikinci haberindeki "Son dakika: Enes Kara'nın ölümü..." başlığı kullanılmıştır. Ancak bu haberlerde Kara'nın intiharı değil, intihar sonrası yaşanan tartışmalar hakkında konuşan politikacıların demeçleri haberleştirildiğinden ihlal olarak değerlendirilmemiştir.

vii. Kriter: İntiharın nasıl gerçekleştirildiğine dair yöntem, materyal ve ayrıntılı bilgisi verilmemeli diyen bu maddeye üç haberde uyulmadığı tespit edilmiştir: Hata oranı %25'tir.

Sözcü'nün ilk haberinde, "kaldığı dairenin bulunduğu apartmanın 7. katından atladığı" ifadeleriyle intiharı yer ve yöntemini açıklanmıştır. Hürriyet'in ilk haberindeki, "kaldığı yurttan yangın merdiveninden atlayarak yaşamına son verdi" ifadeleri; ikinci haberindeki, "Yüksek öğrenimi Elazığ'da sürdüren Enes Kara isimli bir öğrencimizin yüksek bir binadan atlayarak intihar etmesi" yöntem bilgisi içermektedir.

viii. kriter: Sansasyonel, romantik, duygusal veya normalleştirici bir dil kullanmama yönergesine 12 haberden 4'ünde uyulmamıştır. Haberleştirme diliyle ilgili bariz bir hata sürdürülmektedir: Hata oranı %33'tür.

Hürriyet'in ilk haberindeki "Doktor adayı Enes Kara, kaldığı yurttan intihar ederken 'Yaşama sevincimi kaybettim' dediği vedası tüm Türkiye'yi hüznü boğdu... Kara, 'Biraz

param var, anneme fırın alın' dedi" ifadeler, habere duygusallık katmıştır. Milliyet'in ilk haberinin tümüne sirayet etmiş olan "*Yüreğimiz yandı... Her ölüm insanı kendi ruhuyla yüzleştirmelidir. Bu büyük imtihandır. Hayatını kaybedenin acısı bizi buna götürmelidir"* gibi ifadeler haber dilindeki duygusal tonu gösterir.

Milliyet'in ikinci haberindeki "*İstismarın her zeminde karşındayız... Tarikat ve cemaatler, devleti ele geçirme hatasına düşmedikten sonra, sosyolojik bir realite olarak hayatın olağan akışı içinde var olmaya devam edeceklerdir"* ifadeler, cemaat yurtlarındaki intiharın hayatın olağan akışında normal bir olaymış gibi görülmesine katkı sunabilir. Sözcü'nün ilk haberi, "Artık bizler geleceksizleştirilmek istemiyoruz, ölmek istemiyoruz, yaşamak ve yaşatmak istiyoruz!... 20 yaşında gencecik, pırıl pırıl yavrumuz... Cemaat yurdunda kalmaya mecbur bırakıldı, burada baskıya uğradı. Çaresizlikten yaşamına son verdi" gibi ifadeler yüzünden haber dilini duygusallaştırmış, cemaat yurdundaki çaresizliğin intihara yol açması doğalmış gibi gösterildiği için intiharı normalleştirmiştir.

ix. Kriter: Başlıklarda intihar sözcüğünü kullanmamak maddesine tüm haberlerde uyulmuştur: Hata oranı sıfırdır.

x. Kriter: İncelenen haberlerin beşinde, intiharı basitleştirmeme ve tek bir nedene indirgememe ilkesine uyulmamıştır: Hata oranı %41.6'dır.

Cumhuriyet'in ilk haberinde, başlıkta kullandığı "Yine cemaat yurdu yine ölüm" ve ilk paragrafta kullandığı "Öğrenimini sürdürdüğü Elazığ'da, ailesinin baskısı ile bir cemaat yurdunda kalan ve gördüğü sistematik baskı sonucu yaşamına son veren" ifadeleriyle; ikinci haberdeki "ailesinin baskısı ile bir cemaat 'yurdunda' kalan ve gördüğü sistematik baskı sonucu yaşamına son veren" ifadeleriyle cemaat yurdu ile ölüm arasında örtük bir nedensellik kurmuş, bu ilişki, tüm her iki haber metninin kurgusunu oluşturmuş olduğundan intiharın çoklu gerekçelerini tek bir nedene indirgemıştır. Sözcü'nün ilk haberinde, "Cemaat Yurdunda Kalan Tıp Fakültesi Öğrencisi Enes Kara Arkasında Bir Video ve Not Bırakıp İntihar Etti" başlığı ve hemen altındaki "Aile baskısıyla cemaat yurdunda kalan tıp öğrencisi Enes Kara canına kıydı: 'İçinde bulunduğum durumdan tüm yaşama hevesimi, sevincimi kaybettim'" gibi ifadelerle; son haberindeki "Enes Kara'nın intiharı ve acısı hâlâ aklımızda, hâlâ yüreğimizde. Enes ölmeden önce çektiği videoda kaldığı cemaat evindeki yoğun baskıları anlatmış 'Burası tüm yaşama sevincimi alıyor, özgür hissetmiyorum kendimi 24 saatten kendime ayırabildiğim sadece 3 saat' diye psikolojik şiddeti teşhir edip canına kıymıştı" ifadeleriyle intiharın gerekçesini cemaat baskısına indirgemıştır. Birgün'ün ilk

haberi, “Tıp öğrencisi Enes Kara, cemaat yurdundaki baskıları anlatıp yaşamına son verdi” başlığıyla vermiş, “Enes Kara (20), kaldığı cemaat yurdunda yaşadığı baskıları ve gelecek kaygısını anlatıp intihar etti” ifadeleri ile haberi devam ettirmiş, habere eklediği intihar videosunda ise sadece cemaat evinde yaşadığı sıkıntıları anlattığı bölüme yer vermiştir. Haber kurgusu ve kullanılan ifadeler, intiharın tek sebebinin “cemaat baskısı” olduğu vurgusuyla uyumludur.

xi. Kriter: Başlıklarda intihar sözcüğünü kullanmamak maddesini incelenen hiçbir gazetenin ihlal etmediği görülmektedir: Hata oranı sıfırdır.

xii. Kriter: İntihar notlarıyla ilgili detaylı bilgi vermemeyi öneren bu yönergeye sadece iki haberde uymamıştır: Hata oranı %16.6’dır.

Sözcü’nün ilk haberi, intihar videosunun tam versiyonunu haber içinde vermiştir. Cumhuriyet’in ilk haberinin kurgusu, intihar notlarından alınan ve kullanılan içeriklerle inşa edilmiş; ikinci haberi ise intihar notlarına ilişkin ayrıntılı bilgilere ve intihar videosunun bir bölümüne yer vermiştir.

Türkiye’de DSÖ’nün kriterlerine uygun intihar haberciliği pratikleri, yıllar içinde gelişme gösterse de henüz kurumsallaşmamıştır. Özel ve Deniz’in 2016 yılında, Garipoğlu ve Pişkin’in intiharıyla ilgili haberler üzerine yaptıkları içerik analizinde DSÖ yönergelerini ihlal oranı, bizim araştırmamızdan çok daha yüksek çıkmıştır. Haberlerin %54,5’inde hem intihar yeri hem de intihar yöntemi bilgisine yer verildiği; %58,3’ünde intiharın duygusal tonda verildiği, %40,9’unda ise kahramanlaştırdığı ya da zayıflık olarak sunulduğu; %93.2’sinde intihara karşı yardımcı kişi ve kurum bilgisine yer verilmediği; %38,6’nın başlıklarında “intihar etmek”, “canına kıymak” ya da “kendini öldürmek” sözcüklerinden birini içerdiği tespit edilmiştir (Özel ve Deniz, 2016).

Kara Vakasıyla ilgili farklı bir örneklem seti üzerine yapılan başka bir araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ayçin’in (2023) internet haber siteleri üzerine yaptığı araştırmaya göre, Kara vakası haberlerinin hiçbirinde hizmet ve yardım hattı bilgilerine yer verilmemiş, okuyucu/izleyici intihar olgusu hakkında bilgilendirilmemiş, intiharla toplumsal boyutta mücadele etmek isteyen gönüllü veya üçüncü kişileri yönlendirmediği yapılmamıştır.

Enes Kara Haberlerindeki Etik İhlaller

Enes Kara Vakası özelinde, Türkiye’deki ana akım gazetelerin etik sorumlulukları yerine getirme konusunda ne kadar ahlaki cesaret sergileyebildikleri önemli bir tartışma konusudur.

Tablo 3 Medya İçerikleri Etik Analiz Kriterleri

Kriterler	Sözcü		Cumhuriyet		Hürriyet		Birgün		Milliyet		Sabah		İhlal Oranı (%)
	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	İlk Haber	Son Haber	
i. Gerçekleri çarpıtmadan aktarmak/anlatmak (Çarpıtma yasağı)	x	x	x	✓	x	✓	x	x	x	x	✓	✓	66.6
ii. Demokratik değerleri savunmak (Evrensel demokratik değerler yasası)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
iii. Ayrımcılık yapmamak (Ayrımcılık yasağı)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
iv. Düşmanlığı körüklememek (Nefret söylemi yasağı)	x	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	33.3
v. Kültürel ve dini değerlere saygı duymak (Saygı ilkesi)	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	16.6
vi. Şiddetsizlik (yasası)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
vii. Kaynağı sorgulamak (Güvenilir kaynak yasası)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
viii. Belgeleri görmezden gelmemek (Körelme yasağı)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	83.3
ix. Özel yaşamın gizliliğine saygı duymak (Mahremiyet yasası)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
x. Özür dilmek, düzeltmek ve cevap hakkı vermek (Nezakat yasası)	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	25
xi. Açık kimlik (Açıklık yasası)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
xii. Çıkarlıksızlık (Çıkarlıksızlık yasası)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
xiii. Reklam ve propaganda yapmamak (Reklam yasağı)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
xiv. Tercihini hak ve özgürlüklerden yana kullanmak (Hak ve özgürlük ilkesi)	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	16.6
xv. Gücsüzün sesi olmak (Koruma ilkesi)	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	33.3
xvi. Halkın haberdar olma hakkını savunmak	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	x	x	x	x	x	58.3
Ortalama İhlal Oranı (%)													%20.3

Etik Analiz Bulgularının Yorumu

Sözcü'nün ilk haberinin 2 (iki) kriteri ihlal ettiği değerlendirilmiştir: “Ailesinin zoruyla kaldığı cemaat yurdundaki baskıdan şikayet ederek hayatına son veren tıp öğrencisi” diye tanımladığı için intiharı tek bir nedene indirgediği, intiharın psikolojik-zihinsel boyutunu yok saydığı, böylece haber yerine haber-yorumu tercih ettiği için çarpıtma yasağı (i) ile intihar notunda sıralanan diğer gerekçeleri ve görmezden geldiği için körlük yasağını (viii); “Çocuklarınızı tarikatların, cemaatlerin eline bırakmayın” ifadeleriyle birer dini kurum olan cemaatleri, yasa dışı kurumlar gibi gösterdiğinden saygı ilkesini (v) ihlal etmiştir. Sözcü'nün

son haberinin ise üç (üç) kriteri ihlal ettiği değerlendirilmiştir: İlk paragrafta “Cemaat evindeki baskıları anlatıp yaşamına son veren”, ifadeleriyle, intihar videosunda sıralanan diğer gerekçelere yer vermediği, intihara götüren diğer psikolojik ve diğer sosyolojik unsurlara dair bilgileri görmezden geldiği için körlük yasağını (viii); “Gelecek kaygısı” gerekçesinin tüm metinde bir kere geçtiği, intiharın diğer psiko-sosyal ve psikolojik gerekçelerinden başka hiç bahsedilmediği, intiharla ilgili haber metnini, cemaat ve aile baskısı üzerine kurduğu için çarpıtma yasağını (i); din karşıtı tutumuyla tanınan CHP’li bir politikacının; “Kara’nın intiharının cemaat, hükümet, aile ve yargı işbirliği ile işlenen bir cinayet olduğu” iddiasını, karşıt görüşlere yer verilmeden aşırı yoğun biçimde verdiği için nefret söylemi yasağını (iv) ihlal etmiştir.

Cumhuriyet’in ilk haberinin 2 (iki) kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: “(Videoda) cemaat yurdunda yaşadığı baskıları anlattı. Videoda cemaat yurdunda ailesinin zorlamasıyla kaldığını söyleyen Kara’nın, yurttan zorla namaz kıldırıldıklarını ve bu durumdan rahatsız olduğunu söylediği görüldü” ifadeleriyle videodaki diğer bilgileri görmezden geldiği için körlük yasağını (viii); intiharın sosyal psikolojik ve psikolojik unsurlarını göz ardı ettiği, intiharı tek bir nedene indirgeyerek doğru anlaşılmasını engellediği, böylece çarpıtma yasağını (i) ihlal ettiği görülmüştür. Cumhuriyet’in son haberi ise 1 (bir) kriteri ihlal etmiştir: Haber metninin son paragrafında, “Enes Kara'nın yaşamını yitirmesinin ardından Türkiye'de değişen hiçbir şey olmadı. Son olarak İsmailağa cemaatine bağlı Hiranur Vakfı'nda 6 yaşındaki çocuğun ‘evlendirilmesi’ ile birlikte Türkiye, tarikatların karanlık yüzü ile bir kez daha karşı karşıya kaldı” denilerek intiharı politikleştirdiği, intiharın sosyal psikolojik yönlerini tümüyle arka planda bıraktığı için çarpıtma yasağını (i); haberde adı iddiaların odağındaki cemaatlerin savunmalarına yer verilmediği veya cevap hakkı tanınmadığı için cevap hakkına saygılı olmayı öneren nezaket yasası (x) ihlal etmiştir.

Milliyet’in ilk haberinin 4 (dört) kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: Öncelikle gazetenin internet versiyonu, Enes Kara’nın intiharını haberleştirmemiş görünmektedir. İntihara dair ilk haber, güçlü din vurgusuyla öne çıkan iktidar partisi sözcüsünün yapılan haberlere ideolojikleştirme içerdiği iddiasıyla karşı çıktığı sosyal medya paylaşımının haberidir. Haber teknikleri açısından bağlam, konu özeti, tartışmalar gibi temel beklentileri karşılaşmayan bu haber, olayı aktarmadığı için çarpıtma yasağını (i); intiharla ilgili haberlerin eleştirisini haberleştirdiği halde intiharı haberleştirmede için halkın haber alma hakkının gereğini yerine getirmediği, sansür ya da oto-sansürle mücadele etmediği için engellenemez habercilik yasağını (xvi); kamusal bir tartışmaya yol açan intihar videosunu görmezden geldiği için

körelme yasağını (viii); intihar sadece psikolojik bir vaka olmadığı için her zaman haber değeri taşıdığı halde söz konusu intiharı haberleştirmeyerek koruma ilkesini (xv) ihlal etmiştir. Milliyet'in son haberinin 2 (iki) kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: Haber, başlığı “Tarikatlar ve cemaatler sosyolojik bir gerçek” olduğu halde, haberleştirme tekniğindeki çerçeveleme, bağlamsallaştırma ve öyküleştirme eksikliği yüzünden vakayı tam olarak açıklamadığı, gerçekleri anlatmadığı için engellenemez habercilik yarasını (xvi) ile çarpıtmama yasağını (i) ihlal etmiştir. Milliyet Gazetesi, Enes Kara'nın intiharını kamusal ilgiye değer bir olay olarak görmemiş fakat intihar sonrasında yaşanan tartışmalardaki tarafını net biçimde ortaya koyan iki haber-yorum yayınlamıştır. Yorumların ise halkın haber alabilme hakkını karşılamadığı görülmektedir.

Sabah'ın ilk haberinin 4 (dört) etik ilkeyi ihlal ettiği tespit edilmiştir: “Elazığ'da hayatını kaybeden tıp öğrencisi için arkadaşları anma töreni düzenledi” başlığı ile verilen ilk haberde, intihar olayı haberleştirilmediği, intihar sonrası düzenlenen anma töreni haberleştirildiği için halkın haber alma hakkının gereğini yerine getirmediği, sansür ya da oto-sansürle mücadele etmediği için engellenemez habercilik yarasını (xvi); intihar videosunu görmezden geldiği için körlük yasağını (viii); intihar videosunda sıralanan sosyo-politik ve ekonomik gerekçelerden etkilenen birçok dezavantajlı kişiye atıf yapmadığı, güçsüzün sesi olmadığı için koruma ilkesini (xvi) ihlal etmiştir. Sabah'ın intihar videosuna erişim yasağı ilgili olan son haberinin bir etik kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: Halkın bilgi edinme hakkı adına her türlü sansür ve oto-sansürle mücadele etmesini telkin eden halkın haberdar olma hakkı (xvi).

Hürriyet'in olayın ikinci günü yayınlanan ilk haberinin 4 (dört) kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: Haber, intihar olayı medyatik tartışmaya dönüştükten bir gün sonra yapıldığı, haberde intihar videosundaki bilgilerin bir kısmına yer verilip bir kısmına yer verilmediği, haber kurgusu aşırı duygusal olduğu için çarpıtma ilkesini (i) ve körelme yasağını (viii); iktidar partisi sözcüsünün duygusal görüşlerini ve babanın cemaatleri aklayan açıklamasını tek yanlı olarak haberleştirdiği, böylece mağdurun sesi olmayı telkin eden koruma ilkesini (v); halkın doğru haber alması adına sansür ve oto-sansürle mücadele etmeyi telkine den halkın haberdar olma hakkı ilkesini (xvi) ihlal etmiştir. Hürriyet'in son haberinin ise 4 (dört) kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: “Girdiği ruhi bunalımdan çıkamayarak intihar etmek”, “İdeolojik ön yargılarla istismar etmek”, “Toplumsal barışı bozmak”, “Muhafazakar ve mütedeyyin insanlara karşı husumet” gibi sert politik eleştiriler yapan bir siyasi parti liderinin intihara dair politik görüşlerini tek yanlı olarak verdiği için çarpıtma ilkesini (i); İntihara karşı verdikleri tepkiler için muhalifleri eleştiren görüşleri karşısında muhaliflerin görüşlerine yer

vermediği için nezaket yasasını (x); haber metninde parti liderinin kamusal tartışmada ileri sürülen argümanlara karşı sert duruşunu haberleştirdiği halde, intihar tartışmaları nerede, ne zaman, kim tarafından, hangi argümanlarla yapıldığına atıf yapmayarak basın özgürlüğünü halkın doğru haber alma hakkı adına sansürsüz biçimde kullanmadığı için halkın haberdar olma hakkı ilkesini (xvi); intihar videosunda bahsedilen sosyolojik koşullardan etkilenen bir grup toplumsal düşkün var olabileceği halde bu güçsüzlerin yanında yer almadığı için koruma ilkesini (xv) ihlal etmiştir.

Birgün'ün ilk haberinin 2 (iki) kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: Haber başlığında “cemaat yurdundaki baskıları anlatıp yaşamına son verdi” dediği, ilk paragrafta bu cemaat vurgusuyla birlikte sadece gelecek kaygısına atıf yaptığı için çarpıtma yasağını (i); intihar videosundaki diğer gerekçelere yer vermeyip sadece cemaat yurdunda yaşadığı sıkıntılara odaklandığı için körlük yasağını (viii); indirgenmiş tek yönlü haber kurgusu yüzünden basın özgürlüğünü halkın haber alma hakkı adına kullanmadığı, sansür veya oto-sansürle mücadele etmediği için haberdar olma hakkını (xvi) ihlal ettiği değerlendirilmiştir. Birgün'ün son haberinin ise 4 (dört) kriteri ihlal ettiği tespit edilmiştir: İntihar ile cemaat yurdunda kalma arasında tek yönlü bir nedensellik ilişkisi kurduğu ve böylece intiharı tekli nedene indirgediği için çarpıtma yasağını (i); intihar videosundaki diğer gerekçelere yer vermeyip sadece cemaat yurdunda yaşadığı sıkıntılara odaklandığı için körlük yasağını (viii); aktarılan görüşlerden birinde, “Enes Kara gibi yüzlerce, binlerce sıra arkadaşımız yaşadığımız bu düzende bir gelecek göremedikleri için yaşamlarına son verdi” ifadesi, cevap hakkı doğurduğu, karşıt görüşlere ihtiyaç ortaya çıkardığı halde haber tek yönlü kurgulandığı için nezaket yasasını (x); basın özgürlüğünü halkın doğru haber alma adına sansür ve oto-sansürle mücadele ederek kullanmadığı için haberdar olma hakkı ilkesini (xvi) ihlal etmiştir.

Sonuç, Öneriler ve Tartışma

Haber içeriklerinin iki boyutlu analize tabi tutan bu içerik analizinden medya profesyonellerinin formasyonları, ahlaki uslamlama becerileri ve medya-politika ilişkisi üzerine bazı tartışmalı sonuçlara ulaşılmıştır.

Sonuçlar: Haber Değil, Yorum Egemenliği

Araştırmamız, etik analiz kriterlerinin en az yarısında, belli oranlarda ihlallerin gerçekleştiğini göstermektedir. En fazla ihlal edilen etik ilke, belgeleri görmezden gelmek, ikincisi ise gerçekleri çarpıtmadan aktarmaktır. Gazeteciler, gerçeği “aktarmak” yerine, kendi teo-politik görüşleriyle uygun olacak şekilde “anlatabilmek” için bazı belgeleri görmezden gelmiş

görünüyorlar. Bu yüzden de toplumsal gruplar arasındaki düşmanlığı harekete geçirmekten, güçsüzün sesi olma misyonunu ihmal etmekten kaçınamamışlardır. Bu patolojik tutum, koşulda halkın haber alma hakkını savunmalarını zorlaştırmıştır.

İncelenen gazeteler, haber ile yorum arasındaki ayrımı göz ardı etmişlerdir. TGC, bir etik ilke olarak nesnelliği (objektiviteyi/tarafsızlığı) birincil kriter olarak kodlanmış ve öznelliğin bulaştığı içeriklerde haber - yorum ayrımı yapmayı salık vermiştir. Etik analiz formunun birinci maddesindeki “anlatmak/aktarmak” yarım ayrımı, kişisel görüşler ile olgusal gerçekler arasındaki farkı görünür kılmaya yarar. Aktarmak, bir ayna gazetecilik fiili olarak nesnelliği, anlatmak ise hikayeleştirme ve anlatı fiili olarak öznelliği ifade eder.

Öznellik, gazetecilerde teo-politik çerçevelenmede fiili hale gelmiştir. Örneğin Sözcü’nün son haberi, intihar sonrasında yaşanan teo-politik tartışma unsurları ile örülmüştür. “Bu gençlerin ahi sarayı yakar” yorumunu içerecek şekilde intiharı doğrudan politik bir vaka olarak sunmuştur. Din ve iktidar yanlısı yayınlarıyla tanınan Sabah, Hürriyet ve Milliyet gazeteleri, Enes Kara’nın ölümünü bilinçli olarak haberleştirmedikleri anlaşılmaktadır. Bunun yerine, Kara’nın ölümünün ardından yaşanan kamusal tartışmaya katılmışlar, hükümet yanlısı politikacıların eleştirilere verdikleri apolojik demeçleri haberleştirmişlerdir. Örneğin Sabah Gazetesi haberlerinde, “hayatını kaybetti” denilerek sanki doğal bir ölümmüş gibi, Kara’nın intiharından hiç bahsedilmemiş, buna karşın Kara için düzenlenen anma törenlerine ve bu törenlere katılan arkadaşlarının demeçlerine yer verilmiştir. Bu arkadaş demeçlerinde de olayın bir intihar olduğu bile anlaşılamamaktadır. Olay hakkında gerekli ve yeterli bilgi vermeyerek, tek yönlü bilgiler aktararak halkı bilgilendirme, sansür veya oto-sansüre karşı direnme, gerçeği çarpıtmama ilkelerini ihlal ettikleri görülmektedir. Böylece okurlarına karşı gazetecilik görevlerini tam olarak yerine getirmemişlerdir.

Türk gazeteleri, Kara’nın intiharını ya tek bir nedene (örneğin cemaat baskısına) indirgeyip diğer nedenleri görmezden geldiler ya da intiharın ekonomik, sosyo-politik koşullarını görmezden gelip normalleştirdiler (örneğin imtihan olarak gördüler). Bunu yapabilmek için de olayı “aktarmak” yerine “anlatmayı” tercih ettiler. Öyleyse Türk gazeteleri için öznellik, etik sınırların dışına çıkıldığı için genişletilmiş basın özgürlüğünün bir uzantısı olarak değerlendirilmez.

Haberlerdeki etik ihlallerin odaklandığı nokta, intiharın aşırı basitleştirmesi, tekli neden-sonuç ilişkisi ile açıklanmasıdır. Kara, intihar etmeden önce yayımlanmış olduğu intihar notu videosunda birden fazla gerekçe açıklamıştır. Diğer yandan, araştırmalar her intiharda

zihinsel, psikolojik ve genetik faktörlerin etkili olduğunu ve bu faktörlerin bir matris etkisi oluşturduğunu göstermektedir (Abou Chahla vd., 2023). Yani Kara'nın farkında olmadığı, nörolojik ve psikolojik analizlerle açığa çıkarılabilir başka nedenleri de olabilir. Bilimsel kanıtlara rağmen Türk gazeteleri tarafından intihar olayının tek bir neden üzerinden açıklandığı görülmektedir. İntiharın indirgenmiş nedenlerinin vurgulanması, benzer deneyimleri olan hassas kişilerin ölen kişiyle özdeşleşme olasılığını artırır ve bu da intihar düşüncelerini ve duygularını artırabilir.

Tartışma: Gazetecilikte Öznellik vs. Nesnellik Karşılığı

Bu araştırmadaki ortaya çıkan en ivedi ve bariz soru, gazetecilerin etik ilkeleri neden ve nasıl ihlal ettikleridir. Bu sorunun literatürdeki en göz alıcı ve yaygın cevabı, masum biçimde genellikle haberciliğin yok edilemez öznelliğine vurgu yapar. Buna göre gazetecilik doğası gereği öznel ve gazeteciler kendi görüşlerini anlatma hakkına sahiptirler. Bu yüzden basın özgürlüğünün sadece bilgiyi-olguyu değil, aynı zamanda gazetecinin kişisel kanıları (görüşleri) ifade etme özgürlüğünü de kapsamaması gerekir. Deuze'un belirttiği gibi tarafsızlık, gazetecinin asla ulaşamadığı idealdir, başka bir ifadeyle gazeteciliğin mesleki ideolojisidir. Muhabirlerin ve editörlerin haber seçimleri ve sunumları, kişisel, kültürel veya toplumsal faktörlerin etkisi altında olabilir, bu kabul edilmelidir (Deuze, 2005, 443).

Bazı uzmanlar, gazetecilerin görüşlerini ifade edebileceklerini fakat bunu şeffaf bir şekilde, adalet ve doğruluk ilkelerine bağlı kalarak yapmaları gerektiğini savunurlar (Kovach ve Rosenstiel, 2007; 40). Bu durumda gazetecinin yapabileceği ilk şey, olgular ile görüşler arasında ayırım yapmaktır. Gazeteci, habere yansıttığı kişisel görüşlerini dürüstçe belirtmeli ki okuyucuların zihninde olaya dair bir karışıklık oluşmasın (Encabo, 2014, s. 357). İntihar olayını “aktarmak” yerine, “anlatmayı (hikayeleştirmeyi)”, basın özgürlüğü içindeki olağan bir tercih olarak yorumlayan uzmanlara göre ise gazeteciler, kendi kamuoyunu oluşturabilmek veya kendi okuyucu kitlesine hitap edebilmek için bir nedeni öne çıkarabilirler. Bir nedeni öne çıkartmakta elbette bir etik çekince yoktur. Fakat buradaki özgür tercih, intiharı sadece bir nedene indirgemektir.

Medya ve ideoloji ilişkisi düşünüldüğünde haberlerin fikre, soruna ve olaya dayandığı söylenebilir. Haberlerin içeriğinin ideolojik temeller üzerine inşa edildiği ve gazetecilerin kullandıkları her terimin, ifadenin veya kavramın, bilinçaltlarındaki ideolojik çerçevelere ve sınıflandırma kalıplarına dayandığı öne sürülebilir (Toruk 2008: 183-184). Örneğin bu çalışmada incelenen haberlerde intihar vakasının ele alındığı konusunda toplumsal nedenlere odaklanarak ve teo-politik unsurlarla örülü bir biçimde sunulmuştur. Bu durumun mutlak bir

medya etik ihlali oluşturacağına dair görüşler net değildir. İdeolojik haberciliğin etik sorgulamaya ihtiyacı vardır.

Türk gazetelerindeki öznellik, kişisel bir tercih olmaktan ziyade kurumsallık arz eden bir tutumdur. Gazetelerin sahip oldukları teo-politik görüşler, içeriğin ideolojik olarak çerçevelenmesi üzerinde gözlenebilir bir etki yaratmaktadır. Yorum sınırlarını zorlayan habercilik anlayışındaki bu ideolojik etki, çok boyutlu araştırmalar gerektirmektedir.

Türk gazetelerindeki egemen teleolojik paradigma (Işıklı ve Aslan, 2023) gazetecilerin kişisel/kurumsal çıkarlar ile halkın gerçeği öğrenme hakkı arasında etik ikilem yaşadıklarında, kar-zarar hesaplaması yaparak kendi çıkarlarını tercih etmelerine yol açmış olabilir. Bu sorunu daha iyi tasvir edebilmek ve çözülebilir hale getirmek için TGC'nin etik ilkelerindeki bu teleolojik yaklaşımının yeniden yorumlanması, deontolojik içeriklerin güçlendirilmesi gerekir.

Öneriler

İntihar haberlerindeki sehven veya kasten yapılan teknik hatalar ve etik ihlaller, gazetecilerin güncelliğini yitirmiş formasyonları ve zayıflatılmış etik uslamlama becerileri ile açıklanabilir. Bu eksiklik ve zayıflıkla mücadele edebilmek için bazı önlemler alınabilir:

Hizmet için eğitimlerle gazetecilerin formasyonlarının güncellenmesi: Özel ve Deniz'in (2016; 263) de belirttiği gibi, DSÖ'nün kriterlerini sınırlandırıcı bulan gazetecilerin ortak etik ilkeler arayışı desteklenebilir; lisans Medya Etiği Derslerinde intiharın haberleştirilmesi konusuna yer verilebilir; kurumlar, kamuya etik gazetecilik yapma taahhüdünde bulunabilirler; kamusal farkındalık çalışmaları yapılabilir; TGC ve kurumlar, etik denetimlerini sıkılaştırabilir. Gazetecilik formasyonu (müktesebatı), teknik hataları için bir referans çerçevesi oluşturabilir. Bu yüzden çalışan gazeteciler açısından zaman içinde zayıflayan mesleki formasyonun tekrar güçlendirilmesi ve güncellenmesi için hizmet içi eğitimler fazlasıyla önemlidir. Fakat etik ihlaller için başka açıklayıcı nedensel ilişkilere ihtiyaç duyulmaktadır. Gazetecilerin meslek etiğine dair bilgilerinin derinleştirilmesi, etik ikilemler konusunda farkındalıklarının artırılması, iyi ve kötüye dair sezgilerinin kuvvetlendirilmesi de gerekmektedir.

Toplumun eğitilmesi için ip uçları: Toplumun intihar konusunda eğitilmesi, özellikle mitlerden arındırılmış bir haber sunmak adına ülkemizde sıkça rastlanan "İntihar edeceğim diyen kişi intihar etmez!" yanılığının değiştirilmesi gerekir. İntihar erken uyarı sinyallerine ilişkin doğru bilgilerin yayılması, medyanın doğru biçimde işlev göstermesi ile mümkündür (Siyez,

2005, s.100). Ölümle sonuçlanmayan teşebbüslerde, intihar krizlerinde ve intihar eğilimleri tespit edildiğinde nasıl davranılması gerektiğine dair bilgiler verilerek toplum eğitilebilir. Örneğin bir bilgisayar oyununun intiharla ilişkilendirilmesi durumunda, bu tür haberlerin özellikle aileleri bilgilendirmek ve benzer durumların tekrarlanmasını engellemek için yapılmalıdır.

Hizmet yardım hattı bilgileri: Bireylerin intihar düşünceleriyle mücadele ederken bir destek kuruluşuna başvurmak, bu süreçte duygularını ve endişelerini paylaşmak önemli görülmektedir (Samaritans, 2022). Fakat Türkiye’de intihar düşüncesi olan bireylerin desteklenerek eyleme geçme olasılığını düşürme amacına yönelik bir kurum bulunmamaktadır. Dünya ortalaması ile kıyaslandığında Türkiye’de intihar oranları düşüktür. İhtiyaç acil olsa da yoğun değildir. Belki de bu yüzden psikiyatristler çok genel bir acil durum hattı olan 112’yi aramayı önerirler. Fakat kriz durumunda bireylerin veya yakınlarının ulaşabileceği bir intihar danışma hattına ihtiyaç vardır. Bu tarz hatların bir örneği, ABD genelinde intihar krizi yaşayan bireylere 7/24 ücretsiz ve gizli duygusal destek sunan 988 hattıdır.

İntiharla mücadele gönüllüleri için: Türkiye’deki gazeteler, intihara meyilli kişilere yardım eden resmi veya sivil kurumlara dair bilgilere yer vermiyorlar. Ruh Sağlığı Derneği tarafından yürütülen İntiharla Mücadelede Danışmanlık Ağına Tutun (İMDAT) projesi gibi intihar konusunda kırılğan bireylere yardım götüren gönüllü kişileri bir araya getiren kar amacı gütmeyen kuruluşlar, intihar krizindeki bireylere, aile ve okul gibi yakın çevreyi harekete geçirerek sosyal destek sağlayan Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi gibi resmi kurumlar bulunmaktadır. İntihar haberlerinde bu organizasyonlardan bahsedilebilir.

İdeolojinin etik uslaamlama üzerindeki yıkıcı etkisini görünür hale getirmek: Medyanın toplumda birleştirici ve bütünleştirici bir güç olarak algılanması, ideolojinin yayılmasında etkin bir rol oynadığı fikrini destekler. Bu bağlamda medya özellikle ideolojik düzlemde, güçlü çıkar gruplarının uzantıları olarak hareket eder ve egemen ideolojinin devamını sağlayarak kontrol sistemine katkıda bulunur (Shoemaker ve Reese, 2002, s.127). Toplum, medya yoluyla egemen güçlerin dayattığı ideolojilere maruz kalır. Hatta medyanın kendisi, eleştirel bir bakış açısıyla ele alındığında ideolojik bir güçtür. Gazetecileri, birincil ahlaki görevleri olan gerçeği çarpıtmadan aktarmak/anlatmak misyonuna sadık kalmaya zorlayacak, eğitecek, hazırlayacak, cesaretlendirecek hatta zorlayacak bir medya ekosistemi üzerinde çalışılmalıdır.

Kaynakça

- Abou Chahla, M. N., Khalil, M. I., Comai, S., Brundin, L., Erhardt, S., & Guillemain, G. J. (2023). Biological Factors Underpinning Suicidal Behaviour: An Update. *Brain Sciences*, 13(3), 505. <https://doi.org/10.3390/brainsci13030505>
- AÇSHB (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı). (2022, 13 Ocak). "Elazığ'da İntihar Eden Enes Kara'nın İntiharından Önce Çektiği Videoyu İçeren Paylaşımların Yayından Kaldırılması ve Erişimin Engellenmesi İle İlgili Basın Açıklamamız." <https://aile.gov.tr/basin-aciklamalari/elazig-da-intihar-eden-enes-kara-nin-intiharindan-once-cektigi-videoyu-iceren-paylasimlarin-yayindan-kaldirilmesi-ve-erisimin-engellenmesi-ile-ilgili-basin-aciklamamiz/>
- Almagor, R. C. (2002). *İfade, Medya ve Etik*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Artun, F., ve Işıklı, Ş. (2018). Uluslar üstü Bir Medya Teorisine Doğru. *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 9(34), 119-139. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2018.4.009.x>
- Ayçin, T. (2023). İntihar Olgusu ve Medya İlişkisi: Enes Kara İntiharının Haber Siteleri Üzerinden İncelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 7(1), 58-83.
- Aydın, N. (2008). *İnsan Hakları, Demokrasi ve Medya*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Bertrand, C. J. (2004). *Medya Etiği*. Ankara: Özkan Matbaacılık Ltd. Şti.
- Aydoğan, D. (2013). Türkiye’de dijital gazetecilik: Habertürk ve Hürriyet gazeteleri örneği. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC* 3 (3), 26-40.
- BBC Türkçe (2022a, 11 Ocak). "Enes Kara'nın İntiharının Ardından Cemaat Yurtları ve Ailesiyle İlgili Detaylar." <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-59952350>
- BBC Türkçe (2022b, 11 Ocak). "Enes Kara: Tıp öğrencisinin cemaat yurdunda intiharının ardından tepkiler" <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-59952350>
- BBC Türkçe (2022c, 14 Ocak). "Enes Kara: Türkiye'de Cemaat Evlerindeki Baskılara Dair Tartışma Yaratan İntihar." <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-59990140>
- BBC Türkçe (2022d, 14 Ocak). "Enes Kara: Türkiye'de Cemaat Evlerindeki Baskılara Dair Tartışma Yaratan İntihar." <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-59990140>
- BBC Türkçe (2022e, 14 Ocak). "Enes Kara'nın video mesajının paylaşılmasına erişim engeli getirildi" <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-59990140>

Birgün (2022a, 11 Ocak). Tıp öğrencisi Enes Kara, cemaat yurdundaki baskıları anlatıp yaşamına son verdi. <https://www.birgun.net/haber/tip-ogrencisi-enes-kara-cemaat-yurdundaki-baskilari-anlatip-yasamina-son-verdi-372628>

Birgün (2022b, 12 Ocak). Enes Kara'nın arkadaşları cemaat evini ve Enes'i anlattı: "Birçok öğrenci cemaat yurtlarına mahkum." <https://www.birgun.net/haber/enes-kara-nin-arkadaslari-cemaat-evini-ve-enes-i-anlatti-bircok-ogrenci-cemat-yurtlarina-mahkum-372782>

Birgün (2022c, 12 Ocak). KYK, Enes Kara için eyleme katılan öğrenciye soruşturma açtı. <https://www.birgun.net/haber/kyk-enes-kara-icin-eyleme-katilan-ogrenciye-sorusturma-acti-400456>

Breit, A. R. (2021). Global Media Ethics and Human Rights: Roles, Responsibilities, and Rehumanizing Journalism. In S. J. Ward (Ed.), *Handbook of Global Media Ethics* (s. 581-601). Switzerland: Springer.

Bronisch, T. (2015). Suicide. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition).

Cumhuriyet Gazetesi (2022, 11 Ocak). Yine cemaat yurdu, yine ölüm <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/yine-cemaat-yurdu-yine-olum-1899185>

Cumhuriyet Gazetesi. (2023, 11 Ocak). Tarikat karanlığı: Enes Kara 1 yıl önce canına kıydı. <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/tarikat-karanligi-enes-kara-1-yil-once-canina-kiydi-2020282>

Deuze, M. (2005). What is journalism?. *Journalism*, Vol. 6(4): 442–464.

Domaradzki, J. (2021). The Werther Effect, the Papageno Effect or No Effect?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, s. 1-20.

Durkheim, E. (2013). *İntihar*. İstanbul: Pozitif Yayınları.

Encabo, M. N. (2014). Gazetecilik Etiği ve Demokrasi. S. İrvan içinde, *Medya Kültür Siyaset* (s. 347-361). Ankara: Pharmakon Yayınevi.

Gazete Duvar. (2022, 15 Ocak). Enes Karanın Annesi: Evladımı Kaybeden Aile Muamelesi Görmeliydik <https://www.gazeteduvar.com.tr/enes-karanin-annesi-evladini-kaybeden-aile-muamelesi-gormeliydik-haber-1549252>

Greenstein, L. (2018). Why Suicide Reporting Guidelines Matter. *National Alliance on Mental Illness*. <https://www.nami.org/Blogs/NAMI-Blog/June-2018/Why-Suicide-Reporting-Guidelines-Matter>

Herman, E. S., & Chomsky, N. (2012). *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Polisiği*. İstanbul: BGST Yayınları.

Hürriyet Gazetesi (2022b, 13 Ocak). Son dakika: Enes Kara'nın ölümü, MHP lideri Bahçeli: "Gençlerimizi sahipsiz bırakamayız." <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-enes-karanin-olumu-mhp-lideri-bahceli-genclerimizi-sahipsiz-birakamayiz-41984357>

Hürriyet Gazetesi. (2022a, 12 Ocak). Enesi çok geç duyduk. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/enesi-cok-gec-duyduk-41979920>

Işıklı, Ş., & Aslan, A. (2023). Türkiye'deki Gazeteciliğin Etik Kodları: Bulanık Mantıksal Bir Analiz. *Abstract Book of ISCT-PHD: International Symposium on Communication and Technolgy wiht Philosophical Dimensions*. (2023, Jan 14-15). İstanbul: Kedidedi Yayıncılık.

Işıklı, Ş., & Üzer, B. (2023). Medya Etiğine Dair Tartışmalar: The Post Filminin Medya Etiği Kriterleri Açısından Analizi. *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 14(54), 249-273. <https://doi.org/10.5824/ajite.2023.03.005.x>

Lonsdale, C. (2021). A New Perspective on Ethical Reporting About Suicide. S. J. A.Ward (Dü.) içinde, *Handook of Global Media Ethics* (s. 123-137). Switzerland: Springer.

Louw, P. E. (2005). *The Media and Political Process*. SAGE Publications.

Milliyet Gazetesi. (2022a, 12 Ocak). Son dakika: AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik'ten Enes Kara açıklaması. <https://www.milliyet.com.tr/siyaset/son-dakika-ak-parti-sozcusu-omer-celikten-enes-kara-aciklamasi-6678890>

Milliyet Gazetesi. (2022b, 13 Ocak). Tarikat ve cemaatler sosyolojik bir realite. <https://www.milliyet.com.tr/siyaset/tarikat-ve-cemaatler-sosyolojik-bir-realite-6683804>

Özkan, A. (2006). *Stratejik Rapor: Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri*. Ankara: TASAM.

Palabıyıköğlu, R. (1994). İntihar Davranışı ve Kitle İletişim Araçları. *Kriz Dergisi*, 2(2), 277-284.

Phillips, Julie A. (2015). Suicide, Sociology of, Editor(s): James D. Wright, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition), Elsevier, s.682-688. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.32156-0>.

Phillips, P. D. (1974). The Influence of Suggestion on Suicide: Substantive and Theoretical Implications Of The Werther Effect. *American Sociological Review*, 39, 340-354.

Reuters Institute. (2022). Digital News Report 2022. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2022>

Ryan, M. (2001). Journalistic Ethics, Objectivity, Existential Journalism, Standpoint Epistemology, and Public Journalism. *Journal of Mass Media Ethics*, 16(1), 3–22.

Sabah Gazetesi. (2022, 13 Ocak). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan Enes Kara videosu açıklaması. <https://www.sabah.com.tr/gundem/2022/01/13/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligindan-enes-kara-videosu-aciklamasi>

Sabah Gazetesi. (2022a, 11 Ocak). Elazığ'da hayatını kaybeden tıp öğrencisi için arkadaşları anma töreni düzenledi. <https://www.sabah.com.tr/elazig/2022/01/11/elazigda-hayatini-kaybeden-tip-ogrencisi-icin-arkadaslari-anma-toreni-duzenledi>

Samaritans. (2022). Samaritans Annual Report and Accounts. [https://media.samaritans.org/documents/Samaritans Annual Report and Accounts 2223 aT Ak3fP.pdf](https://media.samaritans.org/documents/Samaritans%20Annual%20Report%20and%20Accounts%202223%20aT%20Ak3fP.pdf)

Schmidtke, A., & Schaller, S. (2002). What do we Know about Media Effects on Imitation of Suicidal Behaviour. D. Leo, A. Schmidtke, R. Diekstra (Dü.) içinde, *Suicide Prevention A Holistic Approach* (s. 121-139). Kluwer Academic Publishers.

Shoemaker P J ve S D Reese (2002). İdeolojinin Medya İçeriği Üzerindeki Etkileri. Süleyman İrvan (der), *Medya Kültür Siyaset*, Ankara: Alp Yayınları, ss.127-178.

Siyez, D. M. (2005). Ergenlik Döneminde İntiharın Önlenmesi: Bir Gözden Geçirme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12(2), 92-101.

Ward, S. J. (2021). What Is Global Media Ethics?. S. J. Ward içinde, *Handbook of Global Media Ethics* (s. 5-21).

Sözcü Gazetesi. (2022, 11 Ocak). Aile baskısıyla cemaat yurdunda kalan tıp öğrencisi Enes Kara canına kıydı. <https://www.sozcu.com.tr/2022/gundem/aile-baskisiyla-cemaat-yurdunda-kalan-tip-ogrencisi-enes-kara-canina-kiydi-6880930/>

Sözcü Gazetesi. (2022, 15 Ocak). Enes Kara dosyasının kapatılmasına CHP'den tepki <https://www.sozcu.com.tr/2022/gundem/enes-kara-dosyasinin-kapatilmasina-chpden-tepki-7046901/>

TGC (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti). (2019). Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi. <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi/bildirge.html>

Tokgöz, Oya. (2019). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi.

Ward, S. J. (2021). What Is Global Media Ethics?, S. J. Ward içinde, *Handbook of Global Media Ethics*. Springer.

WHO (World Health Organization). (2023). Preventing suicide: a resource for media professionals - Updates 2023. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/372691/9789240076846-eng.pdf?sequence=1>

Yeni Akit Gazetesi (2022a, 11 Ocak). Siz hiç alkol alıp intihar edenler için alkolü suçlayan laikçi gördünüz mü? Cemaat değil içki yasaklansın! <https://www.yeniakit.com.tr/haber/siz-hic-alkol-alip-intihar-edenler-icin-alkolu-suclayan-laikci-gordunuz-mu-cemaat-degil-icki-yasaklansin-1616208.html>

Yeni Akit Gazetesi (2022b, 21 Mayıs). Enes Kara'nın intiharının perde arkası aylar sonra aralandı! İşte ateist arkadaşı ile tüyler ürperten WhatsApp yazışmaları... <https://www.yeniakit.com.tr/haber/enes-karanin-intiharinin-perde-arkasi-aylar-sonra-aralandi-iste-ateist-arkadasi-ile-tuyler-urperten-whatsapp-yazismalari-1657954.html>

Yeniçağ Gazetesi (2022, 11 Ocak). Gazeteci Mustafa Hoş duyurdu. Enes Kara'nın intiharını cemaat baskısı başlığı ile veren gazetenin tehdit edildiği iddia edildi. <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/gazeteci-mustafa-hos-duyurdu-firat-universitesi-tip-fakultesi-ogrencisi-enes-karanin-intiharini-cemaat-baskisi-basligi-ile-veren-gazetenin-tehdit-edildigi-iddia-edildi-499337h.htm>